

JULIUS BOMHOLT, mentamálaráðharri:

Kulturministeriet — idé og arbejde

Det er nu godt 1½ år siden, kulturministeriet oprettedes. Det skete som bekendt ved omdannelsen af Kampmanns regering i september 1961. Ministeriet har siden da næsten uophørligt været i presens og debattens søgelys. Det i oprettelse er blevet modtaget med kritik, men også med store forhåbninger.

Kritikken mod ministeriet var ofte urimelig. Den bundede ofte i mangel på elementær kulturpolitisk indsigt. Mange ønskede ikke at forstå alvoren i den kendsgerning, at undervisningsministeriet var blevet så stort, at en udskillelse og samling af kulturområderne var nødvendig for en hensigtsmæssig administration af statens støtte til kulturlivet. Demokratiseringen og intensiveringen af undervisningen har resulteret i undervisningsministeriets voldsomme vækst i de senere år og i dette ministeriums koncentrerede interesse omkring skoleproblemerne. Skulle ønsket om en forøget kulturaktivitet fra samfundets side tilfredsstilles — og det var et ønske fra vide kredse — måtte der ske en administrativ samling af kulturområderne. Det skete i 1961, altså ikke ved at man oprettede nye administrationsområder, men ved at man samlede de bestående. Under kulturministeriet ligger nu biblioteksvæsenet, arkiver, museer, teater, film, radio-tv, kunstnerstøtte, videnskabsfonden og naturfredning.

Svenskerne har for nylig foretaget en deling af deres undervisningsministerium i et undervisnings- og et kulturdepartement efter omtrent samme linjer som vores. Og i Norge overvejer man ligeledes en deling.

I Socialdemokratiets arbejdsprogram fra kongressen i 1961 hedder det: »Det offentlige indsats for at aktivisere af kulturlivet samordnes gennem nedsættelsen af en fritids- og kulturkommission.« Denne kongresvedtagelse blev virkeliggjort sidste år, da regeringen valgte 19 sagkyndige fra kulturlivets forskellige felter til at udgøre ikke en kommission, men et stående kulturudvalg. Dette ekspertudvalg arbejder selvstændigt. Det kan selv gennemarbejde sine idéer og fremsætte dem som forslag for ministeren. Kulturudvalgets opgave er at fremsætte forslag til at forbedre mulighederne for den skabende og udøvende kunst og til at fremme formidlingen til videre kredse af litteratur, musik, kunst og øge kendskabet til vor kulturs forudsætninger og værdier.

Svenskerne følger os nydeligt. For et par måneder siden har også de udnevnt kulturuvalg.

Er kulturministeriets oprettelse nu udelukkende et rationel administrativ foranstaltning? Nej. I Socialdemokratiets principprogram fra 1961 står der: »Det er samfundets opgave at skabe grundlaget for et rigere kulturliv, således at kulturet bliver et naturligt led i hverdagen. Kunsten i alle dens former må sikre uafhængighed, og den eksperimenterende kunst må sikres

gode arbejdsmuligheder.« Et rigere kulturliv. Hvorfor? Bl. a. fordi vi ved, at fritiden bliver en stadig større del af den almindelige mands hverdag. Ved århundredskiftet havde den nordiske arbejder pr. år en gennemsnitlig arbejdstid på 3100 timer. Der er nu 2100 timer. Hvorfor har man mest ud af de 1000 timer?

Svaret herpå må være at skabe et kulturelt demokrati med personlige udfoldelsesmuligheder for alle. Her kommer kunsten, både når den skabes og når den opleves, med ind i billedet. Kulturministeriet bliver knudepunktet i den videre udbygning af det kulturelle demokrati. Herunder melder to hovedopgaver sig:

Den første er at støtte det skabende åndsliv: Forskeren, digteren, kunstneren. I et lille sprogråd må borgerne have ansvarsbevidst solidaritet over for fornyerne af deres leveform og tænke-måde.

Ministeriets anden hovedopgave bliver at sikre det enkelte medlem af samfundet adgang til kulturen. Der må skabes faktiske kulturmuligheder. Landet må dækkes af et så tæt mønster af kunstneriske institutioner, at selv den fjerneste afkrog af riget ikke henligger kulturrelt forladt. Det vil give et bedre klima for kunst og åndsliv og hjælpe med til at sætte den enkelte kunstneriske modtagerapparat i god stand, så at det lodige og ægte i menneskene ved kunstens hjælp får bedre realisationsmuligheder. Menneskene må have kunstens hjælp til at trænge ind i deres omverden. Dette vil stille store krav til opbygningen af moderne rammer for kultur modtagelsen. Men — som sagt — også det skabende kulturliv skal animeres. Man skal dog nok være forsigtig med at trække en for skarp skillelinje mellem kunstskaber og -modtager. Dels er modtageren selv skabende i modtagelsesøjeblikket. Dels vil et bedre klima for kunstnerne formodentlig af sig selv kalde på et mere aktivt modtagerpublikum. Kulturministeriet følger sig ikke stående overfor et enten-eller, men et både-og. Vi vil gerne bidrage til at skabe et samfund, der i højere grad end det nuværende er baseret på kvalitet, smag og lodighed — både hvad adfærd og kunst angår.

Socialdemokratiet har ingen niveauerende eller banaliserende bag tanker med sit kulturarbejde. Vi mener, at kunsten når den højeste kvalitet og forskningen de bedste resultater, når staten ikke fremkommer med direktiver. For at højne kvaliteten må staten støtte efter den mest uhjeldede sagkunds indstilling. Men støtten må ikke ledsages af forventning om kunstnerens hensynsfuldhed over for givener. Heller ikke den indirekte censur har nogen tilhænger i Socialdemokratiet.

Socialdemokratiske kulturpolitik siger mod lodighed. Og jeg tror ikke, at intensiveringen af kulturets spredning vil umuliggøre dette sigte. Tværtimod.

Vi stræber alvorligt mod at bringe kulturoplevelsen indenfor de

enkelte samfundsmedlemmers rækkevidde. Derfor bør vore kulturmedier vel ikke kun viderebringe ting, der fremkalder en fornærmet afvisende reaktion hos kunstnerisk uetnede. Man må opretholde en vis balance mellem det traditionelle og det eksperimentelle. Men »folkelighed« i ordets nuværende, nedsettende betydning — det er jo nu identisk med det vitaminfattige — det er ikke et begreb, som Socialdemokratiet hylder eller ønsker fremmet.

Har kulturministeriet nu fået ført nogle af sine planer ud i livet i sin 1½ års tilværelse? Uheldigvis skete der det, at den økonomiske medbor, vi havde sejlet med de senere år, svækkedes næsten samtidigt med ministeriets oprettelse. Den stramning, også af statsbevillingerne, der derved blev påkrævet, kunne heller ikke kulturlivet unddrage sig. Der blev ikke skåret ned men nogle af de nye investeringer, vi havde håbet på, blev i værdsatte, måtte udskydes. Det er dog misvisende at tale om kulturpauze i denne sammenhæng. Det er lykkedes os at øge statens kunsthånd fra 700.000 kr. til 1,5 mill. kr. pr. år. Statens kunsthånd betyder en meget værdifuld støtte til folkeliggørelsen af den bildende samtidskunst. Når en kommune yder 25 pct. til et kunstnerisk arbejde, der godkendes, lægger staten 75 pct. ved siden af. Eckersberg-Thorvaldsen-fonden er øget fra 75.000 til 200.000, og statens almindelige videnskabsfond fra 3,5 mill. kr. til 6 mill.

En ny teaterlov, der skal sikre en opblomstring af vort teaterliv, er ved at blive vedtaget.

En højnelse af kvaliteten af vor filmsproduktion har længe været påkrævet. Jeg har nu fremlagt et forslag til ny filmlov for folketingsbet. Den skal bl. a. give mindre lustrative, men talenfulde filmprojekter mulighed for at blive virkeliggjort.

Gennem de nye jordlovsforslag gives der naturfredningen og sikringen af reaktive områder for hele befolkningen bedre betingelser.

Kulturministeriets embedsmænd

arbejder i det hele taget hårdt og energisk med forberedelsen af nye planer. Statens museum for kunst og Nationalmuseet trænger til omgivelser, der kan give den besøgende en bedre fornemmelse af atmosfæren omkring kunstværkerne og de historiske opstillinger og gensestande. Levedegørelse af vore museer, eventuelt ved at gøre dem til kulturhuse, indgår i ministeriets overvejelser. Museerne må rykke nærmere ind mod det aktuelle kulturlivs centrum.

Velfærdsstat betyder social sikring af borgerne og retfærdig fordeling af samfundets økonomiske værdier. Men ikke kun det. De sidste årtiers kraftige forbedring af de materielle levevilkår bør følges op af en øget indsats for at skabe et samfund, der giver bedre oplysningsmuligheder og rigere personlig udvikling end før. Målet er et kulturelt demokrati, hvor hele samfundet er kunstnerisk medoplevende.

TEMPO & D.B.S.

SYKLUR

hjá

Pf. Thomas Dam & Co.

Tlf. 1404

GRÓT OG SKERVUR

Öll, ið vilja keypa skerv ella grót, eiga at vanda sær til kommunukantórid.

Grót og skervur megu vera goldin fyrst, áðrenn tey verða heimað.

Bilstjórar verða ámintir, at teir ikki kunnu heimta grót ella skerv uttan við einum lími av vegnevndini ella einum umboðsmanni fyrri kommununa.

FROÐBIAR SÓKNAR KOMMUNA

FØROYA

BANKI

TÓRSHAVN tlf. 1350

Setið avlopspeningin í BANKAN

Har stendur hann tryggur, og har gevur hann rentu

INNLAN
við 3 mánaða uppsøgn 4% pro anno
BANKABOK 3½% pro anno
KEKK-KONTO 2% pro anno

Ynskja tygum hægri rentu, kunnu tygum í bankanum keypa lánsbrev við lógtings- ella ríkisskassaábyrgd við umleið 7 % rentu.

ÚTBANKAR:

I Eysturoy:

Runavík, tlf. 7227
Fuglafirði, tlf. 64
Lorvík, tlf. 7
Skála, tlf. 7053
Vestmanna, tlf. 147
Kollafirði, tlf. 53
Kvívík, tlf. 6

I Norðuroyom:

I Suðuroy:

I Vágum:

Klakksvík, tlf. 5274
Tvøroyri, tlf. 32
Hvalba, tlf. 57
Vági, tlf. 130
Miðvági, tlf. 7
Sandavági, tlf. 108
Sørvági, tlf. 88